

Zadeva C-229/19**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

14. marec 2019

Predložitveno sodišče:

Gerechtshof te Amsterdam (Nizozemska)

Datum predložitvene odločbe:

5. marec 2019

Pritožnica:

Dexia Nederland BV

Nasprotna stranka v postopku s pritožbo:

XXX

Predmet postopka v glavni stvari

Predmet postopka v glavni stvari sta dve tako imenovani „pogodbi o lizingu delnic“ (v nadaljevanju tudi: pogodbi o lizingu), ki sta bili sklenjeni med XXX, ki je potrošnica, in pravno prednico Dexia Nederland BV (v nadaljevanju: Dexia), ki je banka. Pri tem je sporno kakšen znesek lahko Dexia zahteva po predčasni odpovedi pogodb o lizingu. Zlasti gre za to, ali lahko Dexia na podlagi posebnih pogojev pogodbe o lizingu poleg preostalega dolga zahteva plačilo zamudnih obresti, ki se izračunajo na podlagi fiksnega odstotka, ki je določen v teh posebnih pogojih.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU se nanaša na razglasitev neuporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah. Zlasti gre za vprašanje, katero merilo je treba uporabiti pri presoji na podlagi meril Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva 93/13).

Vprašanje za predhodno odločanje

Ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da je treba pogoj z vidika meril, določenih v tej direktivi, šteti za nepošteni že, če ta pogoj pri presoji na podlagi vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, vsebuje zgolj možnost znatnega neravnotežja, odvisno od okoliščin, ki nastopijo med trajanjem pogodbe, zlasti ker pogoj za možno korist, ki ob predčasni odpovedi pogodbe nastane prodajalcu, vnaprej določa določen odstotek preostalega zneska lizinga, z odstopanjem od veljavnih določb nacionalnega prava, v skladu s katerimi ta korist ni določena vnaprej, ampak jo je treba določiti na podlagi okoliščin, ki so obstajale v času odpovedi pogodbe, zlasti višine obrestne mere, po kateri je mogoče med preostalim trajanjem pogodbe naložiti predčasno prejeti znesek?

Navedene določbe prava Unije

Člena 3 in 4 Direktive 93/13

Navedene nacionalne določbe

Členi 6:265, 6:271 in 6:277 Burgerlijk Wetboek (civilni zakonik, v nadaljevanju: BW) in člen 7A:1576e BW, stara različica

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

Postopek v glavni stvari se nanaša na tako imenovane „pogodbe o lizingu delnic“, ki so jih konec devetdesetih let v velikem obsegu ponujale nizozemske banke. Pri teh pogodbah o lizingu potrošnik sklene posojilo z banko, ki nato uporabi ta denarni znesek za pridobitev vrednostnih papirjev za potrošnika. Cilj pogodbe je ob izteku prodati delnice in z donosom odplačati posojilo. Odvisno od tečaja delnic potrošniku nato ostane dobiček ali dolg.

XXX je leta 1999 s pravno prednico banke Dexia sklenila dve takšni pogodbi. Pri teh konkretnih pogodbah o lizingu, z izjemo prvega nizkega obroka za odplačilo, ni bilo odplačila. Vendar so se mesečno plačevale obresti. XXX pa v obravnavanem primeru ni izpolnila obveznosti plačila in Dexia je 6. junija 2005 predčasno odpovedala pogodbi o lizingu, potem ko je XXX pozvala k plačilu in jo obvestila, da ni izpolnila obveznosti. Za vsako pogodbo ji je zaračunala negativno stanje v višini 14.457,35 EUR.

XXX je na prvi stopnji predlagala, naj se ugotovi, da je treba pogodbi o lizingu šteti za nični, podredno za razdrti, oziroma da je Dexia v razmerju do nje ravnala protipravno. XXX zahteva vračilo zneskov, ki jih je na podlagi pogodb o lizingu plačala banki Dexia, po potrebi v obliki odškodnine, z obrestmi. Dexia je vložila nasprotno tožbo, v kateri je predlagala, naj se XXX naloži plačilo še dolgovanega zneska.

Kantonrechter (sodnik posameznik na okrajnem sodišču) je s sodbo z dne 19. novembra 2008 banki Dexia naložil, da mora XXX za vsako pogodbo o lizingu plačati odškodnino v višini 2507,69 EUR z zakonskimi obrestmi. Nasprotno tožbo banke Dexia je zavrnil. Dexia je 15. decembra 2008 vložila pritožbo zoper to sodbo in predlagala, naj se zavrne tožba XXX in ugodi njenemu zahtevku. XXX pa predlaga višjo odškodnino.

Bistvene trditve strank postopka v glavni stvari

- 1 Dexia je pri pripravi končnih obračunov za obe pogodbi o lizingu uporabila člena 6 in 15 „posebnih pogojev za lizing delnic“ (v nadaljevanju: posebni pogoji), ki veljajo za pogodbe o lizingu. Na podlagi člena 6 posebnih pogojev ima Dexia v primeru nepravilnega plačevanja lizingojemalca pravico predčasno odpovedati pogodbo o lizingu. S to odpovedjo takoj in v celoti zapade v plačilo še neplačani del zneska lizinga, ki je sestavljen iz glavnice in preostalih mesečnih plačil obresti. Pri tem se še neplačani del zneska lizinga na podlagi člena 15 posebnih pogojev v skladu s členom 7A:1576e(2) BW, stara različica, zniža tako, da se za ta del zneska lizinga uporabi odbitek 5 % na leto. Obdobje, ki se pri tem upošteva, je obdobje preostalega trajanja pogodbe o lizingu.
- 2 Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske, v nadaljevanju: Hoge Raad) je v predhodni odločbi z dne 21. aprila 2017 (ECLI:NL:HR:2017:773) ugotovilo, da je treba člen 6 posebnih pogojev šteti za nepošteni pogoj v smislu Direktive 93/13. Pri tem je upoštevalo, da je korist, ki banki Dexia nastane s tem, da po odpovedi pogodbe o lizingu dobi preostali znesek lizinga, vnaprej določena kot odbitek v višini 5 % na leto. Hoge Raad (vrhovno sodišče) je odločilo, da Dexia s tem dobi nesorazmerno visoko odškodnino. Korist banke Dexia bi bila lahko, odvisno od višine obresti in datuma odpovedi ali razdora, zelo visoka. Odbitek v višini 5 % na leto naj bi korist banke Dexia nadomestil samo v manjšem delu. Če je ta korist višja od zneska, ki ustreza temu odstotku, naj se razlika ne bi odštela od plačila, ki naj bi ga dobila Dexia. Ta pogoj je po mnenju Hoge Raad nepošten, čeprav bi bila lahko korist banke Dexia zaradi razdora, odvisno od okoliščin posameznega primera, tudi zelo majhna ali enaka nič. Pri presoji naj bi bilo treba upoštevati posledice tega pogoja za potrošnika in poseg v njegov pravni položaj s tem pogojem ob sklenitvi pogodbe.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 3 Posledica glavnih trditev Hoge Raad (vrhovno sodišče) je lahko, da mora sodišče povezana člena 6 in 15 posebnih pogojev opredeliti kot nepoštena in razglasiti za nična, tudi če potrošniku zaradi njune uporabe ne nastane škoda. Hoge Raad (vrhovno sodišče) meni, da so posledice razglasitve ničnosti določene v dopolnilnem nacionalnem pravu. Uporaba dopolnilnega nacionalnega prava bi pomenila, da bi imela Dexia v skladu s členom 6:265 BW v primeru nepravilnega plačevanja kupca možnost razdreti pogodbi o lizingu. Posledica tega razdora bi bila v skladu s členoma 6:271 in 6:277 BW, da bi imela Dexia po obračunu z

donosom iz delnic pravico do glavnice in odškodnine v višini zneska še dolgovanih plačil obresti. Sodišče lahko na podlagi člena 6:277 BW pri določitvi škode, ki jo je Dexia utrpela zaradi razdora, opravi odbitek, s katerim nadomesti korist v obliki obresti, ki jo Dexia dobi ob razdoru. Pri nizki obrestni meri lahko to privede do odbitka, ki je nižji od odbitka v višini 5 % na leto, ki se lahko v skladu s členom 15 posebnih pogojev opravi od še dolgovanega zneska lizinga med preostalim trajanjem pogodbe. Zato bi razglasitev ničnosti posebnih pogojev v tem primeru privedla do škode za potrošnika.

4. *Gerechthof* (pritožbeno sodišče) razume člena 6 in 15 posebnih pogojev skupaj tako, da pogodbeno določata, katere zneske lahko zahteva Dexia v primeru predčasne odpovedi pogodbe o lizingu. Ta povezana pogoja je treba oceniti na podlagi Direktive 93/13 (člen 4 Direktive 93/13) s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe. Za ugotovitev, ali pogoj v škodo potrošnika povzroča „znatno neravnotežje“ med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank, je med drugim treba upoštevati pravila nacionalnega prava, če se stranki v zvezi s tem ne dogovorita drugače. Nacionalno sodišče lahko s to primerjalno analizo presodi, ali in – odvisno od primera – koliko pogodba potrošnika postavlja v pravni položaj, ki je manj ugoden od tistega, ki ga določa veljavno nacionalno pravo (sodba Sodišča EU z dne 14. marca 2013, *Aziz*, ECLI:EU:C:2013:164, točka 68).
5. Dexia je s členoma 6 in 15 posebnih pogojev, v katerih je korist v obliki obresti, ki nastane banki Dexia, določena kot znesek, ki je enak 5 % dolgovane glavnice in dolgovanih preostalih plačil obresti na leto, odstopila od nacionalnega prava (člen 6:277 BW); v nacionalnem pravu korist v obliki obresti, ki jo je treba upoštevati pri izračunu škode, ni vnaprej določena kot določen odstotek preostalega zneska lizinga. Posledica določitve koristi na 5 % preostalega zneska lizinga je, da *lahko* pogoja vsebujeta znatno neravnotežje v smislu člena 3 Direktive 93/13, ki se izraža v odvisnosti od dogodkov, ki nastopijo po sklenitvi pogodbe, zlasti upoštevne obrestne mere ob razdoru pogodbe. Vendar zgolj možnost, da pogoj vpliva na pravni položaj potrošnika, če med trajanjem pogodbe nastopijo nekatere okoliščine, zlasti glede obrestne mere, na splošno ne zadostuje za sklep, da gre za nepošteni pogoj.
6. *Gerechthof* (pritožbeno sodišče) meni, da je treba pri presoji na podlagi meril Direktive 93/13 izhajati iz tega, da je pogodba o lizingu delnic trajno dolžniško razmerje. Zato meni, da pri preizkusu združljivosti členov 6 in 15 posebnih pogojev z merili Direktive 93/13 ni odločilna obrestna mera ob sklenitvi pogodbe. Preizkusiti je treba, ali je določitev možne koristi za banko Dexia ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so bile že vidne ob sklenitvi pogodbe, nepoštena. Ugotoviti je treba, ali je mogoče trditi, da bi se povprečno obveščen ter dovolj pozoren in preudaren povprečni potrošnik v okviru posamičnih pogajanj strinjal s tem, da se korist banke Dexia v primeru predčasne odpovedi zaradi nepravilnega plačevanja, z odstopanjem od zakonske ureditve, določi na podlagi členov 6 in 15 posebnih pogojev. Pri tem je treba upoštevati strokovno znanje in izkušnje prodajalca ali ponudnika, kar zadeva mogoče spremembe obresti, in okoliščino, da v primeru

uporabe zakonske ureditve v členu 6:277 BW ni določena korist, ki jo je treba obračunati pri določitvi višine odškodnine (glej sodbo Sodišča EU z dne 14. marca 2013, Aziz, ECLI:EU:C:2013:164, točki 68 in 69; sodba Sodišča EU z dne 20. septembra 2017, Andriuc, ECLI:EU:C:2017:703, točki 57 in 58).

- 7 Iz sodbe Sodišča z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander (ECLI:EU:C:2018:643), izhaja, da je nacionalna sodna praksa, v skladu s katero je treba pri presoji nepoštenosti pogojev in določitvi posledic nepoštenosti uporabiti nekatera merila, združljiva z Direktivo 93/13. Sodišče je v zvezi s tem navedlo, da se taka sodna praksa umešča v cilj varstva potrošnikov, ki se uresničuje z Direktivo 93/13. Zgoraj navedena predhodna odločba Hoge Raad (vrhovno sodišče) se razlikuje od te sodne prakse, saj v njej niso izražena nekatera merila, na podlagi katerih morajo nižja sodišča presojati nepoštenost pogodbenih pogojev. Vsebina te odločbe je prej, da morajo nižja sodišča vedno obravnavati člen 6 posebnih pogojev kot nedovoljen, in sicer že zato, ker ima lahko ta pogoj škodljive posledice za potrošnike, če med trajanjem pogodbe nastopijo nekatere okoliščine.
- 8 Člena 6 in 15 posebnih pogojev sta sestavna dela številnih pogodb o lizingu delnic, ki jih je sklenila Dexia. Pri Gerechtshof (pritožbeno sodišče) in drugih sodiščih na Nizozemskem potekajo številni postopki, katerih predmet so različni lizinški produkti delnic, ki vsebujejo ta pogoja, sklenjeni za različno dolga obdobja in z različnimi datumi prenehanja. Gerechtshof (pritožbeno sodišče) je zaradi dvomov glede tega, katero merilo je treba uporabiti pri presoji v okviru Direktive 93/13 – vprašanje, ki bo upošteveno v številnih podobnih postopkih –, v predhodno odločanje predložilo zgoraj navedeno vprašanje.